Puncte cheie ale predării

al Părintelui Ioannou Romanides

De venerabilul Mitropolit Hierotheos de Nafpaktos

Sursa: „Dogmatica empirică a Bisericii Ortodoxe Catolice conform tradițiilor orale ale Părintelui I. Romanide” Volumul 2. De venerabilul Mitropolit de Nafpaktos și Sfântul Blasie Hierotheos.

Învățătura Părintelui Ioannis Romanides este coordonată cu învățătura Părinților Bisericii, pe care le-a prezentat într-un mod modern studenților, ascultătorilor și interlocutorilor săi, așa cum a făcut-o și cu scrierile sale. Când cineva îl întâlnea și discuta cu el câteva minute, putea primi o învățătură condensată. Avea capacitatea, într-un timp scurt, să transmită într-un mod concis și simplu esența învățăturii sale.

În continuare, vor fi prezentate zece puncte, care sunt principiile centrale ale învățăturii sale, așa cum le-am înțeles eu.

1. Dumnezeul Bisericii Ortodoxe este un Dumnezeu al revelației, adică Dumnezeul care S-a revelat Profeților, Apostolilor și Sfinților din fiecare epocă, care sunt caracterizați ca fiind îndumnezeiți și prieteni ai lui Dumnezeu. Dumnezeul Bisericii nu este Dumnezeul filozofilor și gânditorilor, ci Dumnezeul Părinților noștri. El se revelează celor îndumnezeiți, adică celor aflați la un nivel de condiție spirituală, pentru a simți comuniune cu El.

Această stare spirituală se numește theoria, adică teoptul Îl vede pe Dumnezeu în Lumina gloriei Sale. Această perspectivă este comuniune. Comuniunea oferă cunoaștere, iar această cunoaștere este mai presus de cunoașterea umană. În timpul theoriei, teomanul nu are semnificații, el participă la Lumină, dar după theorie își înregistrează experiența cu cuvinte și imagini pe care le primește din mediul înconjurător. Dumnezeu este Lumină, sfinții trăiesc în Lumină și apoi descriu această realitate necreată cu elemente ale realității create. Cuvântul „aktistos” înseamnă

necreat, adică necreat. Există o mare diferență între necreat și creat, iar teomanii înțeleg acest lucru în timpul experienței lor teopice.

Cunoașterea lui Dumnezeu, care se face cu verbe necreate, este transmisă cu verbe, sensuri și imagini create, pe de o parte pentru a-i catehiza pe credincioși și a merge pe calea îndumnezeirii, iar pe de altă parte pentru a-i înfrunta pe eretici. Astfel, dogmele au fost stabilite de Sinoadele Locale și Ecumenice. Una este dogma despre Sfânta Treime și alta este taina Sfintei Treimi.

Prin urmare, Dumnezeul Bisericii nu este Dumnezeul gânditorilor sau al filozofilor, ci Dumnezeul Părinților noștri.

2. Atât Vechiul Testament, cât și Noul Testament vorbesc despre Dumnezeul Treunic, și anume Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Nu numai Noul Testament vorbește despre Dumnezeul Treunic, ci și Vechiul Testament. Persoanele Sfintei Treimi au o esență-natură comună și idiosincrazii ipostatice particulare, care sunt nenăscut de la Tatăl, născut de la Fiul și emanat de la Duhul Sfânt.

Dumnezeu transcende toate categoriile existenței umane și create, este vizibil și invizibil, cunoscut și necunoscut, descriptibil și indescriptibil, motiv pentru care categoriile personaliste nu i se pot aplica lui Dumnezeu.

Aceasta înseamnă că Dumnezeu se revelează omului ascunzându-se, dar și ascunzându-se prin revelarea Sa. Dumnezeu este un mister și nu este doar o persoană în sensul pe care îl atribuim conceptului de persoană, adică cu expresiile noastre antropomorfe, ci este ceva dincolo de ele. În starea de viziune teopică, toate semnificațiile sunt abolite și Dumnezeu participă ca Lumină ipostatică.

În Dumnezeul Treimic există comun și incomunicabil. Comunele sunt esența, natura, energia, slava etc. În timp ce incomunicabilele sunt nenăscutul, născutul și emanatul. Tatăl comunică esența Sa Fiului prin zămislire și comunică esența Sa Duhului Sfânt (prin Cuvânt) prin emanație. Prin urmare, în Dumnezeul Treimic există o comuniune de natură-esență și energie și nu o comuniune de persoane. Persoanele se

înconjoară una pe alta, dar nu există comuniune de persoane, deoarece incomunicabilele nu comunică.

Această cunoaștere a Dumnezeului Triunic are loc în timpul experienței teopice, când cineva Îl vede pe Dumnezeu ca Lumină, prin Lumină, în Lumină. Lumina este energia necreată a lui Dumnezeu.

3. Dumnezeul care li se revelează Profeților din Vechiul Testament este Cuvântul întrupat, Îngerul Marelui Sinod, a Doua Persoană a Sfintei Treimi. În Vechiul Testament se face o distincție clară între Îngerul Marelui Sinod, adică Cuvântul necreat, și îngerii creați. Profeții din Vechiul Testament Îl văd pe Tatăl prin Cuvântul întrupat în Duhul Sfânt. În acest sens, Dumnezeul Treimic este revelat în Vechiul Testament.

În Noul Testament, Cuvântul Necreat este revelat în trup, după ce a asumat firea umană din Preasfânta Sa Maică. Astfel, din Cuvântul netrupesc Se întrupează, din Îngerul Marelui Sinod devine Hristos, ceea ce în ebraică înseamnă Mesia. Cuvântul Hristos înseamnă că firea umană a fost unsă de Dumnezeu, Dumnezeu Însuși (Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt) a uns firea umană. Iar în Noul Testament, prin Hristos, Îl vedem pe Tatăl în Duhul Sfânt. Când Filip i-a zis lui Hristos: „Arată-ne pe Tatăl și ne este de ajuns”, Hristos i-a răspuns: „De atâta timp sunt cu voi și nu Mă cunoști, Filipe? Cine M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl ; și cum zici tu: „Arată-ne pe Tatăl?” (Ioan 14:8-9).

4. Dumnezeu a creat lumea, iar cea mai perfectă creație a Sa este omul. Dumnezeu este necreat, în timp ce lumea este creată, ceea ce înseamnă că are un început specific, se descompune și are un sfârșit. Sufletul omului este o creație a lui Dumnezeu și, ca creație, ar trebui să aibă un sfârșit, dar sufletul nu are un sfârșit, pentru că Dumnezeu a voit altfel. Astfel, sufletul omului este nemuritor prin Har și nu prin natură. Atunci, în om nu există nicio distincție între natura unui suflet nemuritor și natura unui trup muritor. Omul întreg, alcătuit din suflet și trup, este o creație pozitivă a lui Dumnezeu și a fost chemat să trăiască veșnic cu El.

Adam și Eva aveau un suflet și un trup, dar și Harul lui Dumnezeu. Nu este vorba de o triadă, întrucât omul are un suflet și un trup, ci de faptul

că omul adevărat are și Harul lui Dumnezeu. Adam și Eva în Paradis erau cei mai normali oameni.

Dumnezeu l-a creat pe om după chipul și asemănarea Sa.

Adevăratul chip al Dumnezeului nevăzut este Cuvântul, a Doua Persoană a Sfintei Treimi. Omul nu este chip al lui Dumnezeu, ci este făcut după chipul lui Dumnezeu, adică după chipul Cuvântului. Asemănarea este pentru ca omul să ajungă la participarea la slava lui Dumnezeu. Starea originară a omului, care a primit asemănarea și chipul, includea și împărtășirea cu Duhul Sfânt, întrucât „Duhul nestricăcios îl face pe om după chipul și asemănarea lui Dumnezeu". Astfel, omul autentic este cel care trăiește în Hristos și în Duhul Sfânt, în Lumina slavei lui Dumnezeu.

Acesta este motivul pentru care omul nu este o persoană după chipul Dumnezeului Treimic, ci este un chip al Cuvântului, deoarece nu există o analogie între Dumnezeu și om, între necreat și creat. Singura punte între creat și necreat este Dumnezeu-omul Hristos și prietenii Săi. Părinții nu au dezvoltat în mod deosebit teoria omului ca persoană, deoarece știau că omul este după chipul lui Dumnezeu și trebuie să ajungă la asemănare, la theosis-proslăvire, de aceea nu au spus că omul este o persoană, ci că fiecare are energia mentală, care trebuie să fie activată și să ajungă la theosis, adică să se îndumnezeească.

5. Căderea omului este pierderea slavei lui Dumnezeu, conform pasajului Apostolului Pavel: „căci toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu" (Romani 3:23). Moartea nu a fost creată de Dumnezeu, ci a venit prin sfatul diavolului și ca urmare a separării sale de slava lui Dumnezeu. Moștenirea păcatului originar la oameni nu este o moștenire a vinovăției, ci o moștenire a rezultatelor separării omului de Dumnezeu, care este moartea.

Ce s-a întâmplat exact cu păcatul originar este evident din învățătura Părinților despre om. Conform acesteia, sufletul uman are două energii paralele, și anume energia mintală și cea rațională. Odată cu păcatul, energia mintală (nous) s-a întunecat și a încetat să mai aibă comunicare cu Dumnezeu.

Odată cu păcatul, fiara morții a intrat în omul căzut, amenințându-i viața. Este moarte spirituală și fizică. Astfel, omul și-a pierdut amintirea lui Dumnezeu și trăiește cu rațiune și imaginație.

Profeții și drepții din Vechiul Testament și-au curățit inimile de patimi, mintea lor a fost luminată de Harul lui Dumnezeu și au ajuns la theoria văzând slava lui Dumnezeu. Vedem acest lucru clar în profetul Moise, motiv pentru care Sfântul Grigorie de Nyssa, pentru a prezenta modelul omului desăvârșit, l-a prezentat pe Moise.

Astfel, Profeții și drepții din Vechiul Testament sunt prieteni ai lui Dumnezeu, au fost întronați alături de Dumnezeu, au ajuns la participarea la slava Lui, dar nu au putut birui moartea, motiv pentru care au coborât în Hades. Cu viziunea lui Dumnezeu pe care au avut-o, au depășit moartea spirituală, deși aceasta a fost trecătoare, dar nu au putut depăși moartea fizică. Hristos, prin coborârea Sa în Hades, i-a eliberat pe prietenii Săi din starea morții.

6. Cuvântul întrupat al Vechiului Testament s-a întrupat, a luat patimile și mortalitatea firii umane, fără păcat, pentru a învinge moartea în trupul Său și astfel a elibera oamenii de sub stăpânirea morții și nu de mânia lui Dumnezeu, așa cum susțin frangolatinii.

Hristos i-a învățat pe oameni în parabole, a descoperit tainele împărăției lui Dumnezeu Ucenicilor care au părăsit totul și L-au urmat și i-a introdus pe unii dintre ei în Împărăția lui Dumnezeu, în Lumina necreată a dumnezeirii, așa cum s-a întâmplat pe Muntele Tabor.

Taina Crucii și a învierii lui Hristos eliberează poporul lui Dumnezeu de păcat, de diavol și de moarte. Taina Crucii a fost la lucru și în Vechiul Testament, deoarece prin ea Profeții și drepții au devenit prietenii Lui, dar nu i-a eliberat de starea morții, ceea ce s-a făcut odată cu evenimentul istoric al răstignirii și învierii lui Hristos și cu viața lor în Biserică.

Trăsătura comună a Vechiului și Noului Testament o reprezintă gradele de perfecțiune spirituală, și anume purificarea, iluminarea și teosis-ul. Protestanții, deoarece au respins monahismul și au adoptat teoriile predestinației absolute a lui Calvin și ale mântuirii prin credință a lui Luther, precum și pentru că au respins teoriile franco-latinelor despre

merite și purgatoriu, au atacat purificarea, iluminarea și teosis-ul, ca fiind presupuse a fi originare de la păgâni.

Totuși, lucrurile legate de purificare, iluminare și îndumnezeire, într-un sens diferit de cel dat de neoplatonici, sunt o tradiție comună a Profeților, Apostolilor și Sfinților, ca metodă de vindecare și cunoaștere a lui Dumnezeu. Aceasta este asceza ortodoxă.

7. Biserica a existat și în Vechiul Testament ca o comuniune a drepților și a profeților cu Îngerul Marelui Sinod. Cu toate acestea, Biserica, odată cu întruparea lui Hristos, devine trupul Său, iar El este capul ei. Acesta este „adevărul întreg" pe care Duhul Sfânt l-a revelat Apostolilor în ziua Rusaliilor, iar dincolo de acesta nu există niciun alt adevăr.

În Vechiul Testament, Harul necreat al lui Dumnezeu este împărțit în părți egale și multiplicat într-un număr infinit. Acest lucru se întâmplă și în Noul Testament cu trupul divino-uman al lui Hristos, pe care L-a primit de la Fecioara Maria și a devenit izvorul Harului necreat al lui Dumnezeu. Astfel, în viața bisericii, Trupul lui Hristos este împărțit în părți egale și multiplicat într-un număr infinit. Aceasta este plinătatea adevărului și dincolo de ea nu există nimic altceva. În cadrul Bisericii cunoaștem și experimentăm adevărul și pe Hristos.

Biserica din Noul Testament este Trupul lui Hristos, care este unit cu capul, Hristos, și nu este în tipul Sfintei Treimi. Desigur, prin Hristos cei îndumnezeiți Îl cunosc pe Tatăl și au comuniune cu Duhul Sfânt, adică participă la energia necreată a lui Dumnezeu, dar nu au comuniune cu Persoanele Sfintei Treimi.

Creștinul, cu Sfântul Botez, cu Sfântul Mir, devine un templu al Sfântului Duh, întrucât energia mintală a sufletului este activată și are loc rugăciunea neîncetată, iar cu Sfânta Euharistie se împărtășește cu Trupul și Sângele lui Hristos. Atunci gustă din prima înviere. Centrele vieții bisericești sunt Sfânta Euharistie, rugăciunea și citirea Sfintei Scripturi, care este analizată de Profeți. Astfel, avem Sfânta Euharistie, regula rugăciunii - slujbele, așa cum se găsește în Marea Carte de Rugăciune și în hotărârile Sinoadelor Ecumenice și Locale. Adică, Sfânta Euharistie este legată în mod inextricabil de celelalte Taine și de Sfintele Slujbe, dar și de dogmele ortodoxe și premisele lor, ceea ce este isihasmul ortodox.

Biserica, ca Trup al lui Hristos, cu Tainele și tradiția isihastă, ca metodă de vindecare, vindecă omul. Aceasta înseamnă că îl readuce la starea în care se afla Adam în Paradis și îl înalță și mai sus, întrucât îl unește cu Dumnezeu-omul Hristos și învinge moartea. Adam în Paradis se afla în iluminarea minții și în îndumnezeire. După cădere, a pierdut comunicarea cu Dumnezeu, mintea i s-a întunecat și era firesc ca mintea să se identifice cu rațiunea, patimile și mediul înconjurător. În cadrul Bisericii, trebuie să aibă loc restaurarea naturii umane, inima trebuie curățită de patimi, mintea trebuie luminată și omul trebuie să ajungă la îndumnezeire. Aceasta se numește vindecare. În acest sens, Biserica este spitalul spiritual, spitalul spiritual.

Rugăciunea mentală este o indicație că omul este un templu al Duhului Sfânt și se împărtășește cu Hristos. În cadrul Bisericii, încep atât cultul rațional, cât și cultul mental. Cultul mental se săvârșește continuu. Mintea trebuie curățită de orice gând și în cadrul ei trebuie să aibă loc doar așa-numita rugăciune monologică, adică trebuie să existe un singur gând, amintirea lui Dumnezeu.

Biserica are două aspecte, cel pozitiv și cel negativ. Aspectul pozitiv este hristologia, adică faptul că este Trupul lui Hristos și o comuniune de îndumnezeire, deoarece natura umană a fost unită cu natura divină în Persoana Cuvântului și a fost îndumnezeită „când a zămislit-o", „prin zămislire extremă". Aspectul negativ este demonologia, deoarece luptă împotriva diavolului, a păcatului și a morții și vindecă omul, eliberându-l de „cel care are puterea morții, adică diavolul" (Evrei 2:14). Acest lucru se vede și din lucrarea lui Hristos, care a venit în lume „să distrugă lucrările diavolului" (1 Ioan 3:8), așa cum se vede în evanghelii. Lucrul paradoxal și surprinzător este că, cu cât un creștin simte și experimentează mai mult aspectul negativ al Bisericii, adică cu cât luptă și învinge mai mult diavolul în Hristos, cu atât experimentează mai mult aspectul pozitiv al Bisericii, hristologia, adică simte dragostea lui Hristos și este unit cu El. Acest lucru este în esență implicat de gradele vieții spirituale, care sunt purificarea, iluminarea și îndumnezeirea. Desigur, lupta împotriva diavolului are loc în Hristos.

Polemica împotriva diavolului este constantă în toate etapele vieții spirituale. Diavolul luptă împotriva omului în funcție de gradul stării sale spirituale, dar omul evlavios își deosebește metodele, deoarece mintea sa este luminată de Harul lui Dumnezeu. Și când diavolul apare „ca un Înger

de lumină” (compară 2 Corinteni 11:14), atunci omul evlavios știe că această lumină nu este experimentată prin contemplare, așa cum se face cu Lumina necreată, care iese din inima omului evlavios, ci prin unire, întrucât lumina creată a diavolului este prezentă, este în afara omului.

Astfel, strădunța creștină în Hristos, trăind în Biserică, trece de la chip la asemănare, de la iubire egoistă la iubire altruistă și se transformă din rob în lucrător plătit și prieten al lui Hristos, experimentează taina Crucii și Învierii lui Hristos ca o taină a împăcării sale cu Dumnezeu și devine un templu al Duhului Sfânt. Atunci devine un adevărat teolog și poate practica lucrarea Părintelui Duhovnicesc.

Erezia este o negare a metodologiei cunoașterii lui Dumnezeu, adică constă în înlocuirea purificării, iluminării și teozei cu contemplarea și moralismul, astfel încât există rezultate perverse. Cel care Îl contemplă pe Dumnezeu este sortit să ajungă la percepții false despre Dumnezeu, să-și construiască propriul Dumnezeu, conform contemplărilor și imaginației sale, iar un astfel de Dumnezeu este inexistent.

Teomenienii nu acceptă contemplarea în teologia ortodoxă și moralismul în viața practică. În loc de contemplarea și moralismul occidental, ei acceptă isihasmul. Dogma este o formulare a revelației și este legată de asceza care îl conduce pe om la revelație.

8. Viața escatologică nu este viața de după moarte și de după a Doua Venire a lui Hristos, ci este viața în Hristos, întrucât Hristos, Care este „Cel dintâi și Cel de pe urmă”, a venit în lume. Astfel, Împărăția lui Dumnezeu a intrat în lume, în istorie, iar omul poate participa la Împărăția lui Dumnezeu. Aceasta înseamnă că cei care Îl caută pe Dumnezeu participă la Împărăția lui Dumnezeu de acum înainte și nu o așteaptă pur și simplu în viitor. Aceasta este prima înviere, iar a doua înviere va urma după învierea trupurilor și experimentarea Împărăției lui Dumnezeu cu întreaga ființă, adică cu sufletul și trupul.

A participa la Împărăția lui Dumnezeu înseamnă a te împărtăși cu slava necreată a lui Dumnezeu în Lumină, în ipostasul Cuvântului. Împărăția lui Dumnezeu nu este o realitate creată, ci glorificarea, vederea dumnezeirii lui Hristos în trupul Său îndumnezeit.

Fiecare căutător de Dumnezeu din Noul Testament este mădular al Trupului lui Hristos și, atunci când vede în mod invizibil și cunoaște fără să știe Lumina necreată, participă la energia necreată a lui Dumnezeu. Acțiunea Luminii are loc din interior prin Îndumnezeire, dar și din interiorul Trupului divino-uman al lui Hristos, întrucât este mădular al Trupului lui Hristos.

9. Raiul și Iadul există în vederea omului și nu în vederea lui Dumnezeu. Dumnezeu se va arăta tuturor oamenilor și unii Îl vor vedea pe Dumnezeu ca Lumină, deoarece au purificat noetica sufletului și au dobândit un ochi autopic, deci acesta este Raiul, iar alții Îl vor vedea pe Dumnezeu ca foc și acesta este Iadul. Când cineva stă sub soare și ochii lui, care nu pot rezista acestei acțiuni, devin orbi. Acesta este Iadul. În acest sens se spune că Dumnezeu este atât lumină, cât și foc, deoarece îi luminează pe unii și îi arde pe alții.

Hristos, în învățătura Sa, vorbind despre Iad, a folosit cuvintele „întuneric" și „domn". Însă întunericul perceptibil nu este foc care luminează, iar când există foc, întunericul nu există. Aceasta înseamnă că Iadul nu este nici foc, nici întuneric, așa cum cunoaștem aceste elemente în realitatea creată, ci este o experiență a Luminii necreate ca întuneric din cauza bolii omului. Prin urmare, Dumnezeu nu a creat Iadul, ci omul îl experimentează pe Dumnezeu ca Iad, și nici Iadul nu este o realitate creată, ci este Harul necreat al lui Dumnezeu care este experimentat ca un foc mistuitor. Dumnezeu îi va iubi pe toți oamenii, pe cei drepți și pe cei nedrepți, dar cei nedrepți nu vor putea înțelege dragostea lui Dumnezeu.

Sfinții din Împărăția lui Dumnezeu vor avea un progres constant în împărtășirea slavei lui Dumnezeu, nu va exista fericire, adică o stare statică, iar cei condamnați vor avea o împietrire și se vor împărtăși cu Dumnezeu ca focul. După moarte nu există pocăință, dar există progres în pocăință, ceea ce înseamnă că, atunci când o persoană începe să se pocăiască în această viață, pocăința va fi desăvârșită în următoarea.

10. Hristos, odată cu întruparea Sa, s-a făcut om și a intrat în istorie. Biserica, ca Trup al lui Hristos, trăiește în istorie și o sfințește. Dar și Sfinții trăiesc în istorie. Chiar și după moartea lor, lucru dovedit de

sfintele lor moaște. Odată cu a Doua Venire a lui Hristos, istoria nu va fi desființată, ci va fi transformată. Hristos are natura umană mereu unită cu natura divină în persoana Sa, „inseparabil, inseparabil, indivizibil, inseparabil”. Iar oamenii după înviere vor avea propriul lor trup, dar transformat. Astfel, istoria nu este desființată și nici nu există o post-istorie, ci istoria este transformată.

Biserica, care trăiește în timp și istorie, a adoptat elemente ale mediului prin intermediul Părinților pentru a exprima adevărul revelat. A adoptat elemente din gândirea iudaică și greacă, din cultura romană, le-a transformat și astfel s-a creat o cultură specială, care este veșmântul spiritual al adevărului revelat ; aceasta este tradiția romană. Baza teologiei romane este purificarea, iluminarea și theosis. Aceasta s-a exprimat într-un spațiu special cu tradiția sa culturală și se numește teologie creștină romană, cultură creștină romană.

Biserica antică, atât în Occident, cât și în Orient, avea o singură tradiție și, mai presus de toate, o singură metodologie pentru participarea lui Dumnezeu, care se exprima în catharsis, iluminare și theosis. Sfântul Augustin se deosebea de Părinții occidentali prin faptul că avea tradiții neoplatonice și maniheiste și prin faptul că nu cunoștea limba greacă. Opiniile Sfântului Augustin au fost utilizate pe scară largă de teologii franci de la curtea lui Carol cel Mare și este chiar probabil ca cel care le-a promovat și folosit să fi fost Alcuin, principalul teolog al lui Carol cel Mare.

Pe baza acestor teorii, francii au condamnat la Conciliul de la Frankfurt din anul 794 d.Hr. deciziile celui de-al VII-lea Conciliu Ecumenic, au introdus teoria fericirii eterne în Dumnezeu, metodologia contemplării pentru cunoașterea lui Dumnezeu și, prin extensie, au negat metoda purificării, iluminării și theosis, au abolit distincția dintre esență și energie în Dumnezeu (actus purus) și au introdus teoria cunoașterii esenței lui Dumnezeu, filioque etc.

Aceste opinii au fost analizate în continuare de teologii occidentali, și anume Anselm de Canterbury, Toma d'Aquino și alți teologi scolastici, precum Varlaam, astfel încât s-a format o altă tradiție culturală, o altă civilizație, care se opune tradiției romane ortodoxe. De fapt, teologii occidentali au ajuns la punctul de a considera că Părinții Răsăriteni au introdus diverse erezii în teologia lor, deoarece nu erau de acord cu

propriile lor opinii, iar scrierile Contra Errores Graecorum sunt bine cunoscute.

În acest context trebuie să vedem dezbaterea și controversa dintre Sfântul Grigorie Palama, care a exprimat tradiția romană ortodoxă, și Varlaam, care a fost un reprezentant al teologiei scolastice occidentale. Biserica Ortodoxă a ratificat sinodal învățătura Sfântului Grigorie Palama și l-a condamnat pe Varlaam și pe cei de aceeași rasă cu el.

Acestea au fost cele zece poziții centrale ale părintelui Ioannis Romanides.

Important este că Părintele John a ajuns la întreaga această teologie din multe și variate motive.

Primul , pentru că moștenise o tradiție orală romană de la părinții săi.

Al doilea motiv este acela că în America, unde a experimentat tradiția occidentală, așa cum este exprimată de papistași și protestanți. În dialogurile la care a participat, a făcut cunoștință cu spiritul creștinismului occidental, așa că a căutat nucleul învățăturii ortodoxe în Părinții Apostolici, Cartea de Rugăciuni a Bisericii și tradiția sa isihastă. Apoi a extins cunoștințele sale asupra Părinților Sinoadelor Ecumenice, Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Grigore Palama și Filocalia.

Al treilea motiv este acela că a studiat în centre importante ale lumii occidentale, precum Seminarul Teologic Sfânta Cruce din Boston, Universitatea Yale, Universitatea Columbia, Seminarul Teologic Sfântul Vladimir din New York, Seminarul Teologic Sfântul Serghie din Paris, Universitatea din München, Seminarul Teologic din Atena și Universitatea Harvard și era familiarizat cu toate curentele teologice, sociale și culturale.

În același timp, a predat cursul de dogmatică la Școala Teologică Sfânta Cruce din Boston, la Școala Teologică din Salonic și la Școala Teologică Belemention din Liban.

Al patrulea motiv este că a fost un spirit curios, iar în această perspectivă trebuie incluse primele sale lucrări teologice și cele ulterioare, precum și teza sa clasică despre păcatul originar.

Al cincilea motiv este că avea calificări intelectuale extraordinare, avea o capacitate de gândire, motiv pentru care a primit, așa cum spune Sfântul Maxim, darul teologiei și, de asemenea, pentru că a întâlnit Părinți care practicau rugăciunea mentală și aveau o teologie a lui Dumnezeu și cărora le-a devenit cu smerenie ucenicul.

Astfel, teologia Părintelui Ioan Romanide este profetică, apostolică, patristică, adică bisericească. El a insistat mult asupra purificării, iluminării și îndumnezeirii, care este metoda teologiei ortodoxe și care a fost folosită de Profeți, Apostoli și Părinți, și are rezultate, așa cum se poate vedea în sfintele moaște. În același timp, el a insistat și asupra tradiției romane, care păstrează esența adevărului apocaliptic, deoarece această tradiție romană a fost coruptă de tradiția franco-latină.

Ceea ce s-a menționat este o mică referire la memoria acestui mare teolog al timpului nostru, care, de-a lungul timpului, va ocupa locul cuvenit pe firmamentul spiritual al Bisericii noastre, pentru că a fost în ton cu spiritul tradiției patristice ortodoxe și a exprimat esența acesteia.

Veșnică amintire fericitului Părinte Ioan Romanides, învățătorul isihasmului și al teologiei dogmatice empirice a Bisericii Ortodoxe Catolice.